КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра педагогіки

Програма підвищення кваліфікації вихователів закладів дошкільної освіти

«Підтримка педагогів ЗДО в умовах воєнного часу у роботі з учасниками освітнього процесу»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри педагогіки

(протокол № 5 від 29.05.2026 р.)

Завідувачка кафедри Д. Д. Біда

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(*протокол № 4 від 04.06.2026 р.*)

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

Розробники: Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
(**Максимів О.М.,** старший викладач кафедри педагогіки КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»; **Білан О.І.,** кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»; **Дух О.П.,** старший вихователь, вихователь-методист ЗДО (ясла-садок) №69 Львівської міської ради; **Лоїк Г.Б.,** кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри освітньої політики КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»; **Матяшук В.П.,** кандидат істричних наук, доцент кафедри педагогіки КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»; **Тодчук Н.Є.,** кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри педагогіки КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»)

Напрям підвищення кваліфікації: забезпечення та підтримка цілісного здоров'я (фізичного, психічного, емоційного) учасників освітнього процесу; розвиток професійних компетентностей (психолого-педагогічної, емоційно-етичної, здоров'язбережувальної, інклюзивної); створення безпечного та розвивального освітнього середовища в умовах воєнного стану.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти "Психолого-педагогічна підтримка дітей, батьків та педагогів в умовах надзвичайної ситуації" (затверджено наказом МОН України від 21.04.2023 р. № 461)

Термін дії програми: з 01.01.2027 року до 31.12.2031 року

Рецензенти:
Біда Д. Д., кандидат педагогічних наук, Заслужений учитель України, завідувачка кафедри педагогіки КЗ ЛОР «ЛОІППО»,
Вархолик Г.В., кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри практичної психології та інклюзивної освіти, КЗ ЛОР «ЛОІППО».

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми: Сучасні реалії воєнного стану в Україні зумовлюють надзвичайні виклики для системи дошкільної освіти. Педагоги ЗДО сьогодні виступають не лише як фахівці, що забезпечують освітній процес, а й як стабілізуючий чинник для дітей та їхніх батьків.

Програма розроблена відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» №3788-IX, прийнятий Верховною Радою України 6 червня 2024 року. який визначає обов'язок закладу забезпечувати безпечне та здорове освітнє середовище, а також з урахуванням вимог «Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти)», що акцентує увагу на формуванні у дитини компетентностей, необхідних для життя в умовах сучасних викликів. Змістове наповнення програми відповідає пріоритетним напрямам державної політики щодо забезпечення якості дошкільної освіти в умовах кризових ситуацій, зокрема у частині створення безпечного психологічного клімату та підтримки емоційної стійкості учасників освітнього процесу. Програма є вкрай актуальною, оскільки вона спрямована на подолання професійного вигорання, опанування педагогами інструментів першої психологічної допомоги, розвиток резильєнтності та впровадження сучасних методів, інклюзивних практик у роботі з вихованцями та їхніми батьками, що відповідають сучасним державним стандартам якості дошкільної освіти в умовах кризових ситуацій.

Цільова група: вихователі ЗДО.

Обсяг(тривалість) : 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Особливості реалізації програми: немає

Форма підвищення кваліфікації: інституційна (дистанційна)

Мета підвищення кваліфікації: формування та вдосконалення професійної компетентності вихователів ЗДО щодо створення безпечного, розвивального середовища та надання педагогічної підтримки учасникам освітнього процесу в умовах воєнного стану відповідно до вимог Закону України «Про дошкільну освіту» та «Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти)» щодо забезпечення прав дитини на якісну, безпечну та доступну освіту.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити педагогів із особливостями впливу травматичних подій на психіку дитини дошкільного віку та способами їх виявлення;
- навчити застосовувати техніки першої психологічної допомоги та методи психоемоційної стабілізації;

- опрацювати стратегії профілактики професійного вигорання педагогів та відновлення їхнього ресурсного стану;
- вдосконалити вміння педагога щодо інклюзивної підтримки дітей з ООП в умовах війни;
- розвинути навички конструктивної партнерської взаємодії з батьками вихованців, які перебувають у стані стресу;
- опанувати принципи універсального дизайну середовища, що сприяють психологічному комфорту дитини.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

Удосконалення раніше набутих компетентностей відповідно до професійного стандарту за професією «Вихователь закладу дошкільної освіти», затвердженого наказом Міністерством економіки України від 19.10.2021 року № 755-21:

Б1. Здоров'язбережувальна компетентність - здатність створювати безпечні, здорові та психологічно комфортні умови перебування дітей у ЗДО.

В1. Емоційно-етична компетентність - здатність виявляти емпатію та толерантність у спілкуванні, створювати атмосферу довіри та психологічного благополуччя.

В2. Компетентність педагогічного партнерства - здатність до ефективної взаємодії та конструктивного діалогу з батьками (законними представниками) вихованців.

А2.4. Інклюзивна компетентність - здатність підтримувати дітей із особливими освітніми потребами (ООП) та створювати інклюзивне освітнє середовище.

Соціально-особистісна компетентність - здатність до адаптивності, гнучкості та прийняття виважених рішень у нестандартних ситуаціях.

Цифрова компетентність - готовність використовувати дистанційні технології для забезпечення неперервності навчання та комунікації з учасниками освітнього процесу в онлайн-форматі.

Очікувані результати навчання:

- знає особливості впливу травми та стресу на психіку дитини та застосовує техніки саморегуляції, першої психологічної допомоги (ППД), методики збереження власного психоемоційного здоров'я;

- вміє методично грамотно реагувати на складні емоційні стани учасників освітнього процесу, впроваджуючи інклюзивні підходи, принципи безбар'єрної комунікації та специфіку роботи з дітьми з ООП в умовах війни;

- володіє інструментами партнерської взаємодії з родинами вихованців та добирає практичні форми роботи для організації безпечного, здорового і розвивального середовища в ЗДО (зокрема в укриттях).

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників здійснюється на засадах об'єктивності, прозорості та орієнтованості на розвиток професійних компетентностей, відповідно до очікуваних результатів навчання. Результати навчання оцінюються за 100-бальною системою.

Практичне завдання – 50 балів, підсумкове тестування (20 запитань) – 50 балів (1 правильна відповідь = 2,5 бали). Результати вважаються зарахованими, якщо слухач набрав сумарно 70 і більше балів за умови дотримання принципів академічної доброчесності.

Практичне завдання

Назва вправи	Завдання	Максимальний бал
«Аудит доступності інформаційного простору групи»	1.Провести «інвентаризацію» візуальних засобів у груповій кімнаті (розклад дня, маркування поличок, правила поведінки, назви зон). **2.**Визначити, чи є ці матеріали зрозумілими для дітей з різними потребами (наявність піктограм, контрастність шрифтів, доступність розміщення). 3.Розробити ескіз або опис того, як покращити один із елементів для кращого сприйняття.	**10**
Кейс-стаді «Дизайн укриття: комфорт та безпека»	Спроектувати або описати облаштування куточка в укритті з використанням принципів універсального дизайну із врахуванням потреб дітей з ООП та дітей, що мають високий рівень тривожності (наявність сенсорного куточка, м'яке освітлення, зручне розміщення матеріалів для заспокоєння), щоб простір був функціональним для кожного.	**10**
Вправа-моделювання «Елементи дбайливого піклування в щоденних рутинах»	1. Розробити алгоритм підготовки до сну або прийому їжі, який враховує індивідуальні особливості дітей (наприклад, можливість дитини вибрати комфортне місце, наявність умов для усамітнення, зменшення сенсорного навантаження). 2. Навчитись інтегрувати принципи дбайливого піклування у звичні режимні моменти, роблячи їх менш стресовими.	**10**
Вправа «Скринька підтримки батьків»	Скласти «меню» коротких порад для батьків дитини з ООП, які зараз перебувають у стані хронічного стресу. Поради повинні бути конкретними, етичними та підтримуючими.	**10**
Вправа «Мій інклюзивний інструментарій»	Створити «особистий чек-лист інклюзивності», куди записувати 3–5 технік (наприклад, візуальний розклад, використання піктограм, тактильні мішечки, «куточок тиші»), які вже використовує	**10**

	педагог або планує впровадити для підтримки дітей з ООП у своїй групі.	
РАЗОМ		**50**

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат відповідно до встановленого зразка обсягом 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою; вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Зміст програми складається з 7-ми модулів та 13-ти взаємопов'язаних тем. Після опрацювання модулів передбачено виконання практичного завдання. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 20 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, - 100 балів. Прохідний бал – 70. Учасники, які успішно пройшли навчання, виконали практичне завдання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, з них 7 год – лекційні заняття, 18 год – практична робота, 4 год – самостійна робота, 1 год – контрольні заходи (тестування).

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	**Кількість годин**				
	Лекції	**Практичні заняття**	**Самостійна робота**	**Контрольні заходи**	**Усього**
Модуль 1. Розуміння впливу війни на дітей та дорослих					
Інтеграційно – мотиваційне заняття. Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою. Формування очікувань учасників.		1			**1**
Тема 1.1.Розуміння впливу війни на дітей та дорослих.		2			**2**
Разом за модулем:		**3**			**3**
Модуль 2. Базові підходи до надання першої психологічної допомоги дитині дошкільного віку у роботі вихователя					
Тема 2.1. Психолого-педагогічний супровід дитини дошкільного віку в період сьогодення	1				**1**

Тема 2.2. Практичний інструментарій психолого-педагогічного супроводу дитини в період сьогодення		3			**3**
Разом за модулем:	**1**	**3**			**4**
Модуль 3. Модуль Психотехніки зняття тривожних станів					
Тема 3.1. Особливості психофізичних станів у часи випробувань	1				**1**
Тема 3.2. Вправи для максимальної гармонізації внутрішнього світу		3			**3**
Разом за модулем:	**1**	**3**			**4**
Модуль 4. Формування стійкості до стресу					
Тема 4.1. Ресурсний стан педагога як ефективний спосіб протистояти професійному вигоранню	1				**1**
Тема 4.2. Резильєнтність та практики майндфулнесу		1			**1**
Разом за модулем:	**1**	**1**			**2**
5. Універсальний дизайн середовища та компоненти дбайливого піклування					
Тема 5.1. Принципи універсального дизайну та дбайливого піклування	1				**1**
Тема 5.2. Універсальний дизайн та дбайливе піклування: практичні поради вихователю		3	2		**5**
Разом за модулем:	**1**	**3**	**2**		**6**
Модуль 6. Партнерська взаємодія вихователя ЗДО з дошкільником в умовах сьогодення					
Тема 6.1. Як говорити з дитиною, щоб вона слухала і як слухати дитину, щоб вона говорила	2				**2**
Тема 6.2. Як встановити контакт з дитиною		2			**2**
Разом за модулем:	**2**	**2**			**4**
Модуль 7. Підтримка дітей з ООП у період війни. Що необхідно враховувати?					
Тема 7.1. Інклюзивне освітнє середовище в закладі дошкільної освіти в період сьогодення	1				**1**
Тема 7.2. Тренінг «Створення умов підтримки дітей з ООП в умовах війни»		3	2		**5**
Разом за модулем:	**1**	**3**	**2**		**6**
Підсумкові заходи (тестування)				**1**	**1**
Усього	**7**	**18**	**4**	**1**	**30**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль 1. Розуміння впливу війни на дітей та дорослих.

Тема 1.1.Розуміння впливу війни на дітей та дорослих.

Поняття стресу та травматичної події. Нові потреби у роботі з дітьми, причини появи таких потреб. Реакції дітей на травматичні події.

Модуль 2. Базові підходи до надання першої психологічної допомоги дитині дошкільного віку у роботі вихователя.

Тема 2.1. Психолого-педагогічний супровід дитини дошкільного віку в період сьогодення.

Консолідація зусиль учасників освітнього процесу щодо повноцінної соціалізації дитини. Збереження емоційного здоров'я дитини дошкільного віку. Формування навичок безпечної поведінки дошкільника

Тема 2.2. Практичний інструментарій психолого-педагогічного супроводу дитини в період сьогодення.

Ігри, вправи, художня література у роботі вихователя ЗДО для збереження емоційного здоров'я дитини. Засоби формування безпечної поведінки дошкільника. Розбір частих запитань та ситуацій, що виникають під час проведення дослідження/самоаналізу.

Модуль 3. Психотехніки зняття тривожних станів.

Тема 3.1. Особливості психофізичних станів у часи випробувань

Самодіагностика внутрішнього світу вихователя. Діагностика тривожних станів у дітей

Тема 3.2. Вправи для максимальної гармонізації внутрішнього світу.

Точки опори вихователя. Вправи на розслаблення, заспокоєння і натхнення для себе і вихованців. Що означає «тримати простір для людей» і як це робити. П'ять провальних помилок підтримки. Адреси швидкої допомоги для тих, хто потребує професійної допомоги.

Модуль 4. Формування стійкості до стресу.

Тема 4.1. Ресурсний стан педагога як ефективний спосіб протистояти професійному вигоранню.

Ризики вигорання в контексті нестабільного і невизначеного майбутнього при запровадженні інклюзивних практик. Кризи при змінах. Відповідь на кризу – пошуки балансу в новій реальності. Удосконалення фахового рівня істотний ресурс вихователя ЗДО.

Тема 4.2. Резильєнтність та практики майндфулнесу.

Фактори, які формують резильєнтність. Практики неформального майндфулнесу. Практичні аспекти майндфулнесу. Дослідження власного рівня резильєнтності.

Модуль 5. Універсальний дизайн середовища та компоненти дбайливого піклування.

Тема 5.1. Принципи універсального дизайну та дбайливого піклування.

Універсальний дизайн і дбайливе піклування на законодавчому рівні. Особливості застосування універсального дизайну та дбайливого піклування в дошкільній освіті. Закордонний досвід.

Тема 5.2 Універсальний дизайн та дбайливе піклування: практичні поради вихователю

Універсальний дизайн – доступність інформаційного простору. Елементи створення універсального дизайну ЗДО.

Модуль 6. Партнерська взаємодія вихователя ЗДО з дошкільником в умовах сьогодення.

Тема 6.1. Як говорити з дитиною, щоб вона слухала і як слухати дитину, щоб вона говорила.

Стилі спілкування і їх наслідки. Правила та закони спілкування

Тема 6.2. Як встановити контакт з дитиною?

Які причини імпульсивної поведінки дітей дошкільного віку? Як усунути складнощі та запобігти конфліктам у процесі взаємодії?

Модуль 7. Підтримка дітей з ООП у період війни. Що необхідно враховувати?

Тема 7.1. Інклюзивне освітнє середовище в закладі дошкільної освіти в період сьогодення

Соціалізація, адаптація, інтеграція та корекція як провідні цілі в запровадженні інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти в часі війни. Поширення інклюзії на всіх суб'єктів освітнього процесу. Робота з батьками і громадою.

Тема 7.2. Тренінг «Створення умов підтримки дітей з ООП в умовах війни».

Тренінг «Створення умов підтримки дітей з ООП в умовах війни»: тема, мета, основні цілі, очікувані результати, обладнання, тривалість, хід проведення.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань:

Практичне завдання (після опрацювання модуля 5).

1. Вправа «Аудит доступності інформаційного простору групи»

Завдання: 1. Провести «інвентаризацію» візуальних засобів у груповій кімнаті (розклад дня, маркування поличок, правила поведінки, назви зон).

2. Визначити, чи є ці матеріали зрозумілими для дітей з різними потребами (наявність піктограм, контрастність шрифтів, доступність розміщення).

3. Розробити ескіз або опис того, як покращити один із елементів для кращого сприйняття.

2. Кейс-стаді «Дизайн укриття: комфорт та безпека»

Завдання: Спроектувати або описати облаштування куточка в укритті з використанням принципів універсального дизайну із врахуванням потреб дітей з ООП та дітей, що мають високий рівень тривожності (наявність сенсорного куточка, м'яке освітлення, зручне розміщення матеріалів для заспокоєння), щоб простір був функціональним для кожного.

3. Вправа-моделювання «Елементи дбайливого піклування в щоденних рутинах»

Завдання: 1. Розробити алгоритм підготовки до сну або прийому їжі, який враховує індивідуальні особливості дітей (наприклад, можливість дитини вибрати комфортне місце, наявність умов для усамітнення, зменшення сенсорного навантаження).

2. Навчитись інтегрувати принципи дбайливого піклування у звичні режимні моменти, роблячи їх менш стресовими.

Практичне завдання (після опрацювання модуля 7)

4. Вправа «Скринька підтримки батьків»

Завдання: Скласти «меню» коротких порад для батьків дитини з ООП, які зараз перебувають у стані хронічного стресу. Поради повинні бути конкретними, етичними та підтримуючими.

5. Вправа «Мій інклюзивний інструментарій»

Завдання: Створити «особистий чек-лист інклюзивності», куди записувати 3–5 технік (наприклад, візуальний розклад, використання піктограм, тактильні мішечки, «куточок тиші»), які вже використовує педагог або планує впровадити для підтримки дітей з ООП у своїй групі.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. **Базовий компонент дошкільної освіти** (Державний стандарт дошкільної освіти України, затверджений наказом МОН від 12.01.2021 р. № 33). https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. **Закон України «Про дошкільну освіту»** від 06.06.2024 р. № 3788-IX (нова редакція).https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14
3. **Наказ МОН України № 461 від 21.04.2023 р.** «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗДО "Психолого-педагогічна підтримка дітей, батьків та педагогів в умовах надзвичайної ситуації"». https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoi-programi-pidvishchennya-kvalifikatsii...
4. **Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти»**, затверджений наказом Міністерства економіки України від 19.10.2021 р. № 755-21. https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti

Основна література

1. **«Важливі навички в періоди стресу»** — ілюстроване керівництво Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ). https://www.who.int/ukraine/uk/publications/9789240003910
2. **«Довідник безбар'єрності»** — практичний інструментарій з етики спілкування та універсального дизайну, створений за ініціативи першої леді. https://bf.in.ua/
3. **Забезпечення безперервності навчання та розвитку дітей дошкільного віку в умовах кризи в Україні** / проект для педагогів ЗДО. ЮНІСЕФ та МОН України https://proektkdo.jimdofree.com/%D0%B2%D0%B7%D0%B0%D1%94%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F/
4. **Про організацію безпечного освітнього простору в закладах дошкільної освіти та обладнання укриттів**/ Лист МОН України № 1/8820-23. від 20 червня 2023 р. https://mon.gov.ua/npa/pro-organizaciyu-bezpechnogo-osvitnogo-prostoru-v-zakladah-doshkilnoyi-osviti-ta-obladnannya-ukrittiv
5. **Психологічна допомога дітям під час війни: добірка практичних інструментів і порад від психологині Світлани Ройз**) / https://nus.org.ua/2024/01/09/psyhologichna-dopomoga-dityam-pid-chas-vijny-dobirka-praktychnyh-instrumentiv-i-porad-vid-psyhologyni-svitlany-rojz/
6. **Резильєнтність вихователів ЗДО під час війни: теоретико-емпіричний аналіз/** стаття. https://www.researchgate.net/publication/390301648_REZILENTNIST_VIHOVATELIV_ZDO_PID_CAS_VIJNI_TEORETIKO-EMPIRICNIJ_ANALIZ

Додаткова література

1. **«Безпечний простір»** — навчально-методичний посібник з організації психосоціальної підтримки в закладах освіти. https://vinps.vn.ua/wp-content/uploads/2024/09/E_Psycho_368-1.pdf

2. **Збірник ігор «Граючись, долаємо стрес»**/ Автор-укладач: вихователь Старовойтова Ю. П.ДНЗ № 30 «Ясна поляна»/ Практичні кейси https://vseosvita.ua/library/embed/0023fv-825b.docx.html
3. **Профілактика синдрому професійного вигорання у педагогів під час кризи** / Освітній портал «Педрада». https://edirshkoly.expertus.com.ua/search?q=7.%09%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0+%D1%81%D0%B8%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%BC%D1%83+%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE+%D0%B2%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F+%D1%83+%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%B2+%D0%BF%D1%96%D0%B4+%D1%87%D0%B0%D1%81+%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%B8